

برنامه داوطلبان سلامت

خدمات داوطلبانه

برنامه داوطلبان سلامت

خدماتی است که افراد خیر اندیش بدون انتظار به پاداش مادی برای بهبود زندگی سالم و مناسب دیگران تلاش می کنند و فعالیتهای داوطلبانه چشم انداز مشخصی از مشارکت مردمی است که آنان را در سازندگی و ارتقاء توسعه جامعه و انسانها سهیم و درگیر می کند و در این تعریف سه اندیشه مهم نهفته است

درگیر شدن ، یاری دادن ، مسئولیت

داوطلبان به خوبی توانایی تفکر و اقدام سازنده در راستای تحقق ، توسعه پایه ، تامین حفظ و ارتقاء سطح سلامت جامعه و بهتر زیستن را دارند ، مشارکت مردمی در قالب داوطلبان سلامت با عنوان « داوطلب سلامت » یکی از آن توانایی ها است که برای ارتقاء سلامت جامعه و زنان گام برداشته است

برنامه داوطلبان سلامت

سلامتی محور توسعه است و مسائل و مشکلات بهداشتی همان مشکلات توسعه است که نمی توان آن را فقط در بخش سلامت حل نمود بنابراین جلب مشارکت تک تک افراد جامعه و بخشهای توسعه ، برای حل مشکلات بهداشتی در رسیدن به سطح قابل قبول « سلامت برای همه » براساس « منشور بین المللی بهداشت ، سپتامبر ۱۹۷۸ میلادی » از ضروریات می باشد

نقش مشارکت مردم در فرآیند توسعه اجتماعی ، اقتصادی ، فرهنگی و حتی سیاسی قابل توجه است و نهادینه کردن مشارکت مردمی در تشخیص اولویتهای ، برنامه ریزی ، اجرا و ارزشیابی خدمات بهداشتی درمانی امر اجتناب ناپذیر است بنابراین وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی برای رسیدن به این مهم در سال ۱۳۶۹ با انگیزه حل مشکلات حاشیه نشینان شهری اقدام به طراحی و اجرای « طرح داوطلبان سلامت » نمود و گسترش آن در سطح کشور به عنوان یک بستر مناسب برای جلب مشارکت مردم در تامین و ارتقاء سطح سلامتی جامعه خود و زمینه ساز رسیدن به توسعه مداوم و پایدار می باشد

اهداف برنامه داوطلبان سلامت

۱- ارتقاء سطح سلامتی جامعه شهری به ویژه جمعیت حاشیه نشین و محروم با استفاده از جلب مشارکت مردمی

۲- ارائه فعال خدمات بهداشتی در مناطق شهری (به ویژه حاشیه شهرهای بزرگ)

۳- مشارکت مردم در برنامه ریزی و تصمیم گیری و استفاده از همکاری آنان در ارائه مراقبتهای اولیه بهداشتی

۴- بهره گیری از امکانات موجود جامعه در جهت حفظ و ارتقاء سلامتی جامعه بشری در سطوح محلی و منطقه

۵- فراهم کردن زمینه ای برای ورود زنان خانه دار به عرصه فعالیتهای اجتماعی و توانمند سازی آنها در جهت امور اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی

۶- ارتقاء حضور مردم در عرصه توسعه اقتصادی اجتماعی

زنان کشورمان پیشتر از این همیاری عمومی شدند و تحت عنوان « داوطلب سلامت » داوطلبانه بدون هیچ گونه چشمداشت مادی قدم در جهت توسعه بهداشتی نهادند که زیربنایی ترین ابعاد تکامل اجتماعی بشر است

داوطلب سلامت

داوطلب سلامت ، زنان داوطلب محله می باشند که از میان منطقه محل سکونت خود با داشتن سواد و برخورداری از مقبولیت اجتماعی مناسب ، برخوردار از وقت کافی ، داشتن انگیزه و علاقه برای ایجاد فعالیتهای اجتماعی ، انتخاب و دعوت به همکاری می شوند هر داوطلب سلامت بایستی بطور متوسط ۴۰ خانوار را که در همسایگی محل سکونت وی زندگی می کنند تحت پوشش قرار دهد.

داوطلبان برای کسب آگاهیها و مهارتهای بهداشتی در جلسات هفتگی در مرکز بهداشتی درمانی نزدیک به محل زندگی خود شرکت می کنند . محتوای آموزشی داوطلبان در خصوص سلامت کودکان ، سلامت مادران ، سلامت خانواده ، سلامت جامعه و آشنایی با بیماریهای شایع می باشد . داوطلبان در کلاسهای آموزشی خود علاوه بر یادگیری مفاهیم علمی و مهارتهای عملی ، برای انتقال آن به خانوارهای تحت پوشش خود نزد مربی خود تمرین خواهند نمود تا آموخته های بهداشتی را بتوانند بطور صحیح به مردم منتقل کنند .

در حال حاضر بیش از ۱۳۰۰۰۰ داوطلب سلامت زن در سراسر کشور مشغول به فعالیت هستند و برای اعتلای سلامت جامعه و توانمند سازی خود و خانوارهای تحت پوشش تلاش می کنند ، آنان همچون بازوان توانمندی برای برقراری ارتباط مسئولین محیطی بهداشت با جامعه عمل می نمایند . با تلاش بی وقفه خود از بروز بیماریها و معلولیتهای فراوانی در محیط شهر و روستا پیشگیری کنند و با تأمین و ارتقاء سلامت جامعه زمینه بروز استعدادهای خداداد بخش عظیمی از جمعیت کشور فراهم گردیده است.

انگیزه کار داوطلبانه داوطلب سلامت :

امید به پادشاهی موثر معنوی ، پادشاهی اداری ، تغییر اجتماعی ، وفاق ، مسابقه و پادشاهی محسوس و قابل لمس پادشاهی معنوی نظیر احساس مهم بودن ، مباحث کردن به موفقیت و احساس غرور و نهایتاً اجر اخروی - پادشاهی اداری شامل فرصت امکان شرکت در کلاسهای بهداشتی ، آموختن چگونگی حل مشکلات بهداشتی و اجتماعی ، آموختن - مهارتها برای استفاده در خانه خود و انتقال به دیگران و انجام کارهای داوطلبانه در جهت بهبود زندگی دیگران می باشد که عملاً . ۱۳۰۰۰۰ داوطلب سلامت در سراسر کشور به آن دست یافته اند

آموزش داوطلبان چگونه است ؟

ساختار آموزشی داوطلبان

آموزش داوطلبان شامل دو دوره است دوره مقدماتی نقش کلیدی را در تحکیم روابط بهداشت و داوطلب دارد . این دوره زمینه ساز فعالیت های بعدی و جذب داوطلبان است یکی از مهمترین قسمتهای دوره مقدماتی ، شناسایی و اولویت بندی مسائل بهداشتی محله است که پایه یادگیری آنها است طی جلسات بحث ، داوطلبان نیازهای بهداشتی محله و مردم را شناسایی و با کمک مربیان فهرستی از اولویت مسائل تهیه می کنند . دوره تکمیلی پس از شروع به کار داوطلبان تشکیل می شود و شامل جلسات و کلاسهای متنوعی است که در مراکز خدمات بهداشتی و درمانی برگزار می گردد

دوره یادگیری محدودیت زمانی ندارد . داوطلبان محله و مربی ، طول دوره را تعیین می کنند و زمان آموزش هر موضوع بستگی به نیاز آنها و شرایط محله دارد پس از شروع به کار نیز دوره آموزش آنها خاتمه نمی یابد بلکه طی جلسات و کلاسهایی که در مرکز بهداشتی - درمانی مربوط برای افزایش و به روز کردن آگاهی های آنان تشکیل می شود ، ادامه می یابد

دوره یادگیری محدودیت موضوعی ندارد . بر اساس خواست و نیاز داوطلبان موضوعات آموزشی تعیین می شود

در برنامه آموزشی داوطلبان تنها از يك فن ساده استفاده نمی شود . روشها و فنون مختلفی وجود دارد که هر فن برای تدریس نوع خاصی از مطالب آموزشی مناسب تر است مربی در آموزش خود از شیوه هایی استفاده می کند که در آن مهارت بیشتری دارد داوطلبان سلامت در جلسات تجارب خود را برای همدیگر بازگو می کنند

آموزش مربی:

از همان ابتدای امر ضرورت وجود مربیان کارآموده در طرح داوطلبان احساس می شد لذا سه کارگاه چهار روزه به منظور تربیت مربیان اصلی سراسر کشور تشکیل شد و آنها نیز به نوبه خود کارگاه هایی برای تربیت مربیان در هر استان ترتیب دادند . این مربیان نحوه آموزش مسائل بهداشتی به داوطلبان را که اغلب افراد بزرگسال و کم سواد هستند فرا گرفتند

آموزش مشارکتی:

داوطلبان زنان بزرگسالی هستند که داوطلبانه آمادگی کسب آموزشهای بهداشتی و انتقال آن را به مردم دارند بنابراین روش آموزش آنها نمونه ای است از آموزش مشارکتی بزرگسالان و اساس این آموزش بر پایه رابطه عاطفی و اجتماعی بین مربی و آموزش گیرنده استوار است ، احساس صمیمیت موجب ابراز افکار ، مسائل و نگرانی ها می شود و در نتیجه آموزش همراه با رضایت و لذت فراهم می گردد . در آموزش مشارکتی کلید موفقیت مربی ، احترام به عقاید آموزش گیرندگان است و در تسهیل یادگیری آنان موثر می باشد در این روش خود داوطلبان برای پاسخگویی به سئوالات تلاش می کنند ، فکر می کنند ، مطالعه می کنند . تمرین می کنند.

مربی فقط يك راهنماست ، محتوای بحث از ذهن داوطلبان تراوش می کند مربی فقط طراح مسئله و مسئول جمع بندی نتایج است . در آموزش مشارکتی ، مربی ممکن است پاسخ همه سئوالات را نداند او از ذهن افراد با تجربه کلاس بهره می گیرد . استعدادهاي آنها را کشف می کند و رشد می دهد کار عملی گروهی به خود آموزی را بطان کمک می کند

منابع آموزشی

در ابتدا منابع آموزشی محدودی برای تربیت داوطلبان استفاده می شد ولی پس از سرمایه گذاری مشترک وزارت بهداشت و یونسف منابع و مواد متنوع لازم آماده شد

تجارب و دانشی که داوطلبان با خانواده های زیر پوشش خود داشتند پایه اصلی برای تدوین کتب آموزشی شد

این کتابها شامل :

راهنمای مربیان

راهنمای فعالیت رابطان

مجموعه آموزشی داوطلبان سلامت در ۶ جلد که تا کنون بیش از ۳۸ موضوع آموزشی را در بر می گیرد

هدف مجموعه این کتب آموزشی این است که مربیان بتوانند داوطلبان را برای انتقال پیام های بهداشتی به خانواده ها آموزش و یاری دهند این منابع همچنین به داوطلبان کمک می کند تا بطور فردی و گروهی پیام ها و مهارتهای بهداشتی را بهتر انتقال بدهند

این کتاب ها چارچوب واحدی دارند که عبارتست از:

۱- مقدمه

۲- اهداف

۳- اهمیت موضوع

۴- متون آموزشی شامل مطالبی که داوطلبان باید بیاموزند

۵ - مهارتهای ارتباطی

۶- کاربرد عملی

۷ - خود آزمایی . شرایط انتخاب داوطلب سلامت

- داشتن مقبولیت اجتماعی

- علاقمند به شرکت در فعالیتهای اجتماعی -

- داشتن سواد

- ظاهر و رفتار مقبول ، سنجیده و شایسته

- رضایت ولی یا همسر جهت شرکت در فعالیتهای اجتماعی

شرح انتظارات از داوطلبان سلامت :

شرکت فعال و مستمر در جلسات آموزشی

- انتقال مفاهیم و مهارتهای بهداشتی به جامعه محلی

- شناسایی گروههای آسیب پذیر در خانوار های تحت پوشش محله

- پوشش تقریبی ۵۰ _ ۲۰ خانوار توسط داوطلب سلامت در مناطق شهری و پوشش تقریبی ۲۰ خانوار توسط داوطلب مناطق روستایی

- پیگیری مراقبتهای بهداشتی مورد نیاز خانوار های تحت پوشش

- شناسایی مسایل بهداشتی جامعه تحت پوشش و تلاش برای رفع آنها با مشارک مردم و نهادهای توسعه

- شرکت داوطلبانه در طرحهای ملی ، منطقه ای

اثر بخشی برنامه داوطلبان سلامت :

برنامه داوطلبان سلامت به تغییر نگرش و عملکرد مردم به ویژه زنان نسبت به توانایی بالقوه خود در جهت تغییر و بهبود شرایط - زندگی کمک کرده است و اعتماد به نفس و اتکا به خود را در زنان داوطلب و خانوارهای تحت پوشش افزایش داده است

داوطلب سلامت زمینه های لازم را برای مشارکت فعالانه تر زنان در توسعه اقتصادی ، اجتماعی کشور فراهم نموده است و در - برخی از گروههای داوطلبان سلامت حیطه فعالیت آنان متناسب با نیازهای جامعه توسعه یافته و در امور اجتماعی و خانوادگی به کمک مردم شتافته اند

این برنامه چهره ای از زنان مسلمان همیشه در صحنه را برای زنان جمهوری اسلامی ترسیم نموده است -

با شرکت در برنامه های توانمند سازی و فراگیری حرف مختل قادر شده اند مهارتهای کسب شده را به خانوارهای تحت پوشش - خود و نیز جوانان محله انتقال دهند و مدیران سلامت در محله خود شده اند

هم اکنون داوطلبان سلامت ، سازمانی غیر متمرکز با دیدگاهی روشن و خودجوش ، جامعه نگر و مردمی فراهم آورده اند که در جهان به پدیده ای نوین تبدیل شده است و در حال حاضر به آن حد تکامل رسیده است که در کنار مسئولین کشوری ، استانی و شهرستانی شعار انسان سالم محور توسعه اجتماعی در گوشه و کنار کشور جاری نمایند